

som ikke selv dertil har givet speciel Anledning, skal der i Dommen tages Hensyn dertil som en formildende Omstændighed. Jeg kender Dommere, der anvender denne Paragraf i saa at sige alle Tilfælde, hvor den kan anvendes. Men jeg maa sige, at jeg ser Tilfælde efter Tilfælde, hvor jeg ikke kan finde nogen Grund til overhovedet at anvende Varetægtsarrest, og hvor jeg forgæves spejder efter, at Varetægtsarresten bliver taget i Betragtning og regnet med ved Straffens Udmaalning.

Jeg vil gerne have, at vi fra dette mørke Nutidsbillede gaar tilbage til Christian den Femtes Lovs Tid, og jeg vil da haabe, at den højtærede Formand vil give mig Lov til at oplæse Lovens egne Ord. Saa mange andre har jo i disse Dage uden Tilladelse læst op Ting, som ikke altid var saa interessante som højsalig Kong Christian den Femtes egne Ord. Det er en forbavsende Lov, der blev skrevet af Mennesker, der var bedre begavede, end man er vant til at se — det var Griffenfeldt, der var den ledende Aand —, og som søgte efter Retfærdighed og havde Idealer, og den blev til paa en Tid, hvor Danmarks gamle Frihed — det vil sige Frihed under Adelsherredømme, men dog altsaa med Adelsens Deltagelse i Landets Styrelse — var faldet bort, og Enevælden indført. Selve dette og mange andre Ting, som f. Eks. Københavns Borgers Adfærd den Gang, viser os, at man mente, at ved at hjælpe Kongen fik man en streng, men ogsaa en retfærdig Herre, som var ens mod høj og lav uden Hensyn til, om man var af Adel eller af ringere Stand. I Indledningen til Christian den Femtes Danske Lov staar disse kønne Ord: „Særdelvis strengeligen befalis Dommerne og alle, som dømme skulle, at de udi alle Sager, som dennem forrekomme, denne Lov som een Rettesnor følge, og derefter retsindelig kiende og Dom afsige uden nogen Anseelse til Vold, Magt, Højhed Frændskab, Venskab, Had eller Avind, og hielpe hver Mand til Rette, den Ringe og Fattige saa vel som den Høje og Rige, Indlændiske og Udlændiske, og med deris Domme frelse alle dem, som med Vold tvinges, særdelvis fattige Enker og faderløse Børn, paa det at Sandhed, Retfærdighed og Fred maa boe i Landet, og den retfærdige og højeste Dommeris Naade og Miskundhed maa styrkis og formeeris over voris Kongelige Arve-Huus.“ Ja, Kongen tager sig jo den Favør her til sidst, at naar Dommerne er retfærdige, skal det komme ham — trods alle de Forsyndelser, saadan en Enevoldskonge somme

×

Tider begik mod forskellige af Mose Bud — til gode i den anden Verden. Men lad ham det. Hvis Retten den Gang er blevet udøvet efter de Principper, kan man godt tilgive det, om Christian den Femte har været lidt løs paa andre Omraader. Den Gang kendte vi ikke Inkquisitionssystemet. Nu maa vi jo betænke, hvordan Samfundet var indrettet den Gang: intet Postvæsen, Efterretningstjenesten højst mangelfuld ved Stafetter, ved ridende Befordring fra Landsdel til Landsdel eller ved Sejlags, afhængig af Vejr og Vind; Provinsguvernørerne, Amtmændene, de kongelige Statholdere paa Lenene herskede som smaa Underkonger, der fik deres Ordre herinde fra, og det var da den Gang ikke nemt at finde en Mand, naar han først var undsluppet Retfærdighedens Klør, medens vi nu kan sige, at praktisk talt hele Jorden er blevet saa lille ved at indspindes af Telefoner, Telegrafer og Dampskibsnet, at ikke nogen Mand ret vel kan skjule sig, ikke blot her i Landet, men overhovedet nogetsteds i den hele Verden. Alligevel kunde man den Gang undvære Varetægtsarrest i Retsplejen, medens man nu ikke synes at kunne det, og Skylden herfor maa vi lægge paa det afskyelige Inkquisitionssystem, som i Midten af det attende Aarhundrede, da Enevælden var blevet til Bureaukratisme, da det var Kancelliet, som regerede i Landet, og ikke de samme gode Raadgivere, der havde været et halvt Aarhundrede før. Den Gang var Anklageprincippet gældende: Havde man noget at klage over, maatte man bringe sin Klage for Dommeren, og det var gerne Lensmanden, der som Amtmand tog imod en saadan Klage. Jeg skal nu læse op, hvorledes man behandlede den Mand, som blev ført for saadan en Dommer. Det er Danske Lovs 1—15—1, som overskrives: „Om egen Bekiendelse.“ Nu ved De, hvorledes Bekendelse er; naar en Varetægtsarrestant siger Ja, han har begaaet en Brøde, saa er det lige meget, hvor tidt han bag efter siger Nej, og hvor urigtig hans Bekendelse har været, og i hvor høj Grad han har næret Frygt; han hænger ved sin egen Bekendelse, og i hele vor Kriminalhistorie er der kun nogle ganske faa Eksempler paa, at en Dom er blevet gjort om, efter at der er aflagt en Bekendelse. Men Christian den Femtes Danske Lov siger i 1—15—1: „Hvis nogen for Dom og Ret vedgaar det, som hand sigtis for, da maa hand det ei siden fragaa.“ Denne Bestemmelse holder vi i Kraft endnu; det hedder: Du sagde Ja,